



MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Daniel-Marius Cergan
Radu Ungureanu
Vasile Bogus

Elena-Mariana Bălan
Maria-Luiza Ungureanu
Violeta-Marinela Bălan

RELIGIE

CULTUL ORTODOX

clasa a VIII-a



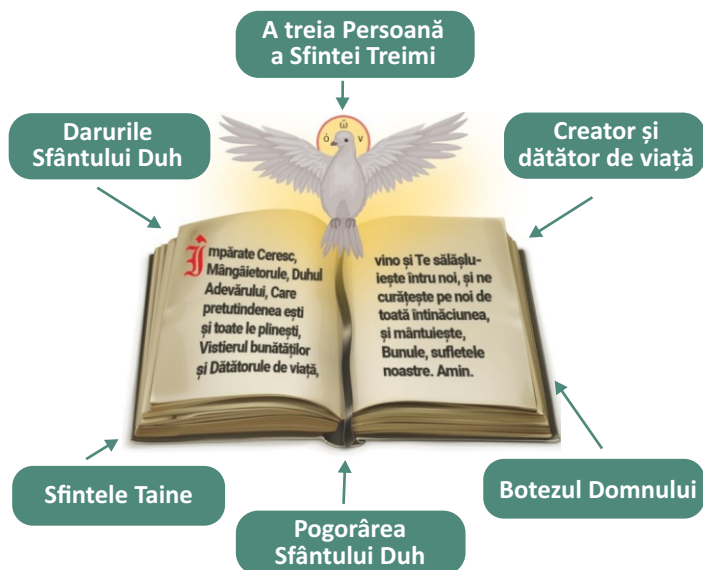
EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

CUPRINS

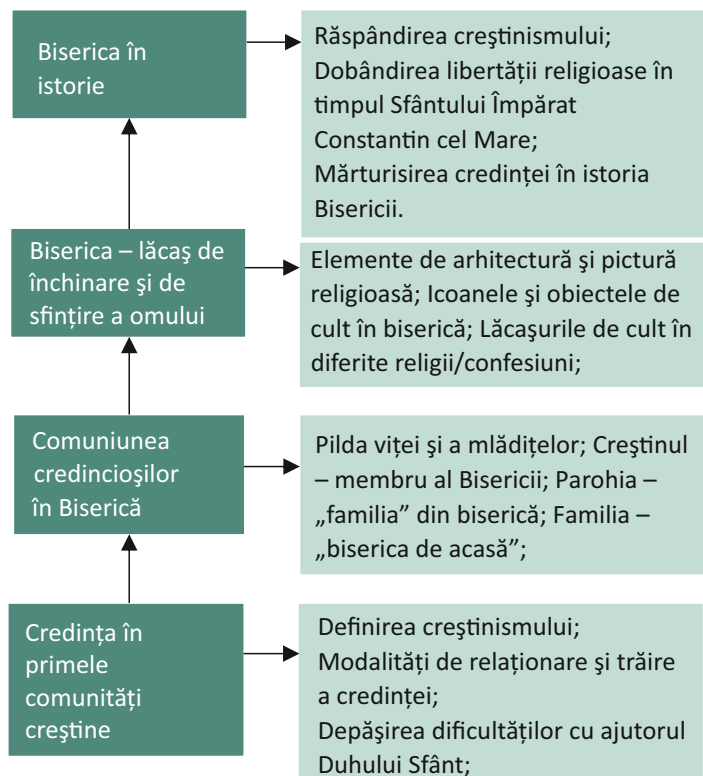
Ghid de utilizare a manualului	6
Competențe generale și competențe specifice	8
Recapitulare clasa a VII-a	9
CAPITOLUL I – DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI	11
1. Iubirea, temeiul vieții / 12	
2. Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică	16
3. Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință” (I)	20
4. Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de credință” (II)	24
5. Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii	28
<i>Recapitulare</i>	32
<i>Evaluare</i>	34
CAPITOLUL II – IUBIREA LUI DUMNEZEU ȘI RĂSPUNSUL OMULUI	35
1. Cuvântul lui Dumnezeu, lumină pentru oameni	36
2. Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii (I)	40
3. Domnul Iisus Hristos, Lumina lumii (II)	44
<i>Recapitulare</i>	48
<i>Evaluare</i>	50
CAPITOLUL III – VIAȚA CREȘTINULUI ÎMPREUNĂ CU SEMENII	51
1. Libertate și responsabilitate în viață (I)	52
2. Libertate și responsabilitate în viață (II)	56
3. Optimismul și stăruința în viața omului (I)	60
4. Optimismul și stăruința în viața omului (II)	64
5. Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor (I)	68
6. Provocări ale lumii contemporane și atitudinea creștinilor (II)	72
<i>Recapitulare</i>	76
<i>Evaluare</i>	78
CAPITOLUL IV – VIAȚA COMUNITĂȚII ȘI SĂRBĂTORILE CREȘTINE	79
1. Rolul muzicii în viața omului	80
2. Literatura religioasă și viața creștină	84
3. Arta religioasă și viața creștină	88
<i>Recapitulare</i>	92
<i>Evaluare</i>	94
<i>Recapitulare finală</i>	95
<i>Evaluare finală</i>	96

RECAPITULARE – CLASA a VII-a

1. Urmărește relația dintre Persoana și lucrarea Sfântului Duh în Biserică și în lume și formulează enunțuri corespunzătoare:



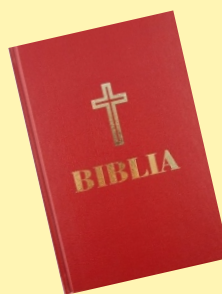
2. Observă relația dintre noțiunile studiate și oferă detalii despre credința creștină:



Sfânta Treime



Macheta Catedralei Mântuirii Neamului



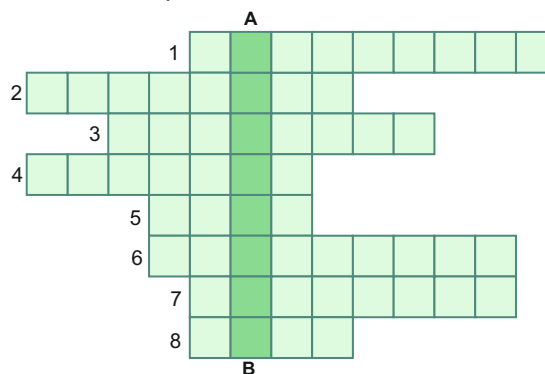


Predica de pe Muntele Măslinilor



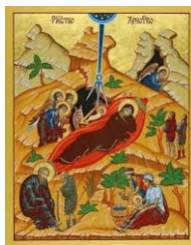
3. Completează rebusul de mai jos și identifică elemente esențiale ale vieții creștinului în relație cu semenii:

1. Manifestare a dragostei;
2. Antonimul cuvântului „cruzime”;
3. Lipsă de mândrie;
4. Stare de veselie a omului;
5. Lipsa războiului;
6. Legătură de amicitie;
7. Echitate în relațiile dintre oameni;
8. Virtute cuprinsă în a cincea fericire.



A-B: au fost rostite pe Muntele Măslinilor

4. Amintește-ți denumirea corectă a Praznicelor Împărătești din icoanele de mai jos și descrie evenimentul reprezentat în icoană:



Nașterea Domnului



.....



.....



.....



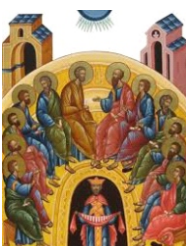
.....



.....



.....



.....



.....



.....

CAPITOLUL I



DUMNEZEU SE FACE CUNOSCUȚ OMULUI

1. Iubirea, temeiul vieții
2. Descoperirea Sfintei Treimi în istoria biblică
3. Mărturisirea Sfintei Treimi în „Simbolul de Credință”
4. Sfânta Treime în Sfânta Liturghie și în viața Bisericii

Recapitulare

Evaluare



Lecția 1

IUBIREA, TEMEIUL VIEȚII

„Cel ce rămâne în iubire,
rămâne în Dumnezeu
și Dumnezeu rămâne în el.”
(I Ioan 4, 16)



Păstorul cel Bun

Dicționar

a se trufi – a se mândri;
necuviință – faptă care contravine legii, dreptății, credinței;
chimval – instrument muzical alcătuit din două talgere de metal;
aramă – metal roșiatic, foarte maleabil care, folosit pentru diverse instrumente sonore, redă un sunet sec.



Iisus binecuvintează copiii

Temeiul vieții este iubirea, cel mai înalt sentiment al omului. Prin iubire, omul se deschide spre cunoaștere, comunicare și comuniune cu aproapele și cu Dumnezeu, în Biserică, în familie și în societate.

Pentru omul credincios, iubirea desăvârșită este Dumnezeu Însuși, așa cum ne încredințează Sfântul Evanghelist Ioan: **„Dumnezeu este iubire”** (I Ioan 4, 8). Acest adevăr ne este descoperit prin **crearea, mântuirea și sfințirea lumii** de către Dumnezeu.

Crearea lumii este acțiunea iubitoare a lui Dumnezeu de a aduce la existență universul și omul. Acesta este chemat la dialog și comuniune de iubire cu Creatorul său. Pentru a ajunge la iubirea de Dumnezeu, omul învață să iubească pe cei de lângă el: **„Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească”** (1 Ioan 4, 20).

Pentru a restabili comuniunea pierdută prin neascultarea lui Adam și a Evei, Dumnezeu plănuiește tainic **mântuirea** lumii, dovedind față de ea o iubire desăvârșită, în care Se dăruiește pe Sine jertfindu-Se: **„Căci Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică”** (Ioan 3, 16).

Iisus Hristos îi învață pe oameni iubirea desăvârșită și Se oferă ca model al acestei iubiri: **„Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul”** (Ioan 13, 34). El ne învață astfel: **„Iubiți pe**

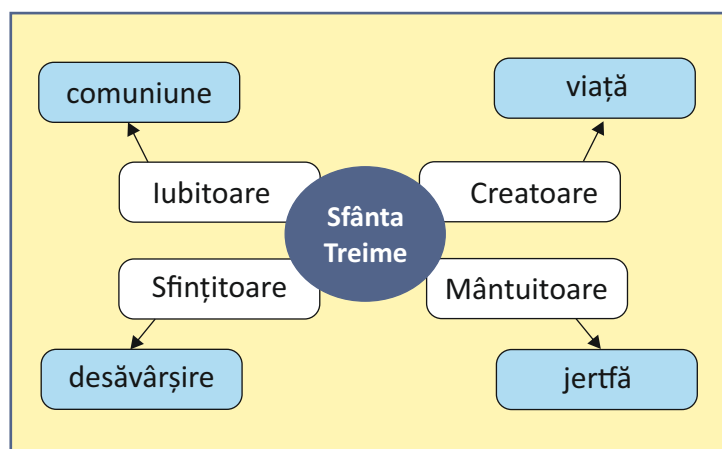
vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri” (Matei 5, 44-45). Prin Învierea Sa, Mântuitorul dovedește că iubirea este mai puternică decât moartea și că este dătătoare de viață. **Scopul vieții creștine** este unirea cu Dumnezeu prin iubire, adică **îndumnezeirea**. Prin Pogorârea Sfântului Duh în ziua Cincizecimii această iubire este împărtășită întregii creații, pentru **sfințirea lumii**.

Iubirea desăvârșită și jertfelnică a Mântuitorului Iisus Hristos, a atins, de-a lungul timpului, inimile multor oameni. Sfinții Apostoli L-au urmat și L-au propovăduit din iubire și din credință. Sfântul Apostol Pavel a simțit dragostea lui Hristos când a spus: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine Însuși pentru mine” (Galateni 2, 20).

Pătruns de această iubire dumnezeiască, Sfântul Apostol Pavel a scris cel mai frumos **imn al iubirii**, numit: „Dragostea și bunurile ei”. Iubirea este mai mare decât orice dar sau lucru pe care omul le poate avea în viața pământească. Ea transformă rațiunea, simțirea și voința omului făcându-le roditoare în virtuți, ca lucrări ale lui Dumnezeu. De aceea: „Dragostea nu cade niciodată!” (1 Corinteni 13, 8).

• Să înțelegem textul!

Formulează ideile principale ale lecției, despre iubirea lui Dumnezeu, folosind schema de mai jos:



Sfântul Apostol Pavel

Dragostea și bunurile ei

„De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aș avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aș avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aș împărți toată avuția mea și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește rău. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată.”

(1 Corinteni 13, 1-8).

• Știați că...?

- Imnul iubirii este citit la slujba Tainei Sfântului Maslu, deoarece iubirea dumnezeiască vindecă sufletul și trupul omului?

Să exersăm!

1. Enumeră cele trei lucrări esențiale împlinite de Dumnezeu în legătură cu lumea și cu omul.
2. Transformă expresiile din coloana „A”, în adjective ce definesc virtuți creștine, în coloana „B”, după model:

A	B
1. „îndelung răbdă”	a. răbdător
2. „este binevoitoare”	b.
5. „nu se trufește”	e.
6. „nu caută ale sale”	f.
7. „nu se aprinde de mânie”	g.

3. Realizează corespondența dintre citatele biblice din coloana A și tipul de iubire pe care-l exprimă, conform coloanei B:

Citate biblice		Iubirea lui Dumnezeu	
a.	„El te va iubi, te va binecuvânta și te va înmulți”. (Deuteronom 7, 13)	1.	iubire dăruitoare
b.	„Domnul iubește pe cei neprihăniți”. (Psalm 146, 8)	2.	iubire veșnică
c.	„Mă voi îndura de tine cu o dragoste veșnică, zice Domnul, Răscumpărătorul tău.” (Isaia 54, 8)	3.	iubire jertfelnică
d.	„Domnul mustră pe cine iubește, ca un părinte pe copilul pe care-l iubește!” (Pilde 3, 12)	4.	iubire necondiționată
e.	„Noi am cunoscut dragostea Lui prin aceea că El Și-a dat viața pentru noi” (1 Ioan 3, 16)	5.	iubire curată
f.	„El ne-a iubit pe noi și a trimis pe Fiul Său ca jertfă de ispășire pentru păcatele noastre”. (1 Ioan 4, 9)	6.	iubire ocrotitoare

4. Alcătuește o compunere cu titlul: *Iubirea lui Dumnezeu și răspunsul omului* în care să argumentezi rolul iubirii în familie și în societate.
5. Reține îndemnul Mântuitorului Iisus Hristos: „Să vă iubiți unul pe altul” (Ioan 15, 12)
6. Alcătuește un glosar personal care să cuprindă textele biblice referitoare la iubirea dintre semeni și valori spirituale comune ale oamenilor. Completează-l cu citate nou-descoperite pe parcursul lecțiilor studiate în timpul acestui an școlar.

Activitate practică

Iubirea, în cuvinte și în imagini

1. Formează trei echipe de lucru;
2. Selectează un citat dintre cele enumerate: Romani 13, 8; Romani 12, 10; Ioan 15, 13.
3. Realizează, împreună cu echipa ta, un pliant sau un poster cu citatele selectate de tine.
4. Asigură-te că transmiți o informație, o emoție și/sau un mesaj motivațional;
5. Expune lucrările realizate, într-un loc vizibil din incinta clasei sau a școlii.

Credință și cultură

✧ Icoana Maicii Domnului „Dulcea sărutare” exprimă iubirea Fecioarei Maria pentru pruncul Iisus. Acesta are fața lipită de a Maicii Sale, într-un gest de mare tandrețe, iar Maica Domnului îl îmbrățișează cu multă afecțiune. În tradiția Bisericii această icoană face parte dintre cele 70 de icoane pictate de Sfântul Evanghelist Luca.

✧ În tradiția populară românească există o zi dedicată iubirii: „Ziua de Dragobete” sărbătorită în fiecare an pe 24 februarie. În calendarul popular ziua de Dragobete marchează începutul vremii frumoase, al primăverii și al renașterii naturii;

✧ Filosofia clasică greco-romană propune cel puțin patru termeni pentru a reda variatele și multiplele nuanțe ale iubirii, deopotrivă ca realitate a sufletului omenesc, dar și ca mod de relație cu Dumnezeu, cu semenii, cu lumea, precum și cu întreaga creație; acești termeni sunt: *agapi* (iubirea față de Dumnezeu, semenii, dușmani, *philia* (afecțiune, prieteni), *storge* (atașament, iubire între părinți și copii), *eros* (pasiune).



Maica Domnului.
„Dulcea Sărutare”

• **Descoperă termeni folosiți pentru iubire în diferite limbi străine, studiate la școală.**

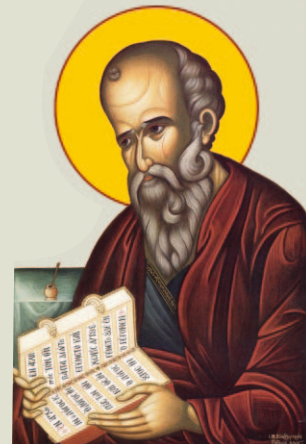
Viețile sfinților – modele de urmat

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan a fost unul dintre cei doisprezece Apostoli ai Mântuitorului Hristos și este autorul Evangheliei care îi poartă numele, a trei epistole din Noul Testament (I, II, III Ioan) și a „Apocalipsei”. Este numit „teologul iubirii” și „teologul Noului Testament”. În Evanghelia sa, el se prezintă ca fiind „ucenicul cel preaiubit” al Domnului, în icoana „Cina cea de Taină” fiind reprezentat sprijinindu-și capul de pieptul lui Iisus.

În toate scrierile sale, evidențiază porunca iubirii. De la el învățăm ce înseamnă să ai: inimă de ucenic credincios și ascultător, de fiu adevărat și devotat, iar mai apoi, de părinte jertfelnic.

Este sărbătorit pe 8 mai, 30 iunie și pe 26 septembrie.

• **Realizează o descriere a comportamentului unui creștin, ca „apostol al iubirii”, în zilele noastre, după modelul Apostolului Ioan.**



Sfântul Apostol
și Evanghelist Ioan

Să concluzionăm!

- Iubirea lui Dumnezeu față de om și lume este creatoare, mântuitoare și sfințitoare.
- Iisus Hristos este pentru noi model de iubire față de toți oamenii.
- Iubirea îi unește pe oameni cu Dumnezeu iar pe oameni îi aduce în comuniune în Biserică, familie și societate.



Vulturul – simbol
al Sfântului Ioan Evanghelistul.

Lecția 2

DESCOPERIREA SFINTEI TREIMI ÎN ISTORIA BIBLICĂ

„Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul cel Unul Născut, Cel Care este în sânul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut” (Ioan 1, 18)



Schimbarea la față

• Dicționar

veac (veci) – secol; aici cu sens de veșnic;

Savaot – numele lui Dumnezeu, conducător al oștirilor îngerești;

monoteism – credință într-o singură divinitate;

politeism – credința în mai multe divinități.



Sfânta Treime la Stejarul Mamvri

Taina Sfintei Treimi este mai presus de puterea de înțelegere a omului. „Taina cea din veci ascunsă” (Coloseni 1, 26) a fost descoperită direct prin Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos și prin Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime.

Descoperirea lui Dumnezeu în Vechiul Testament și în Noul Testament exprimă adevărul despre **caracterul unic, personal și întreit al lui Dumnezeu**. El s-a revelat treptat, în moduri diferite, de-a lungul istoriei.

În **Vechiul Testament**, Sfânta Treime Se revelează încă de la crearea lumii. Înainte de crearea lui Adam, Dumnezeu plănuiește: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră” (Facere 1, 26), iar înainte de alungarea primilor oameni din Rai, Dumnezeu afirmă: „Iată că Adam s-a făcut ca unul din Noi, cunoscând binele și răul” (Facere 3, 22). De asemenea, la construirea turnului Babel, Dumnezeu a zis: „Să Ne pogorâm și să amestecăm limbile lor” (Facere 11, 7). La stejarul Mamvri Dumnezeu S-a arătat ca trei Îngeri cu chip omenesc, patriarhului Avraam (Facere 18). Îngerii din viziunea profetului Isaia mărturisesc pe Dumnezeu întreit în Persoane cântând: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot” (Isaia 6, 3). Această întreită repetare a cuvântului „sfânt” se referă la cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. Descoperirile lui Dumnezeu evidențiază grija și iubirea Sa față de oameni, cu care rămâne în legătură și cărora Li Se descoperă personal, călăuzindu-i în viață.

Descoperirea Sfintei Treimi **nu s-a făcut clar în Vechiul Testament** pentru că evreii, care erau înconjurați de popoare politeiste, s-ar fi abătut ușor de la mono-teism la politeism, dacă li s-ar fi revelat că în Dumnezeu sunt trei Persoane.

În **Noul Testament** cele trei Persoane ale Preasfintei Treimi **se descoperă în mod direct și explicit**.

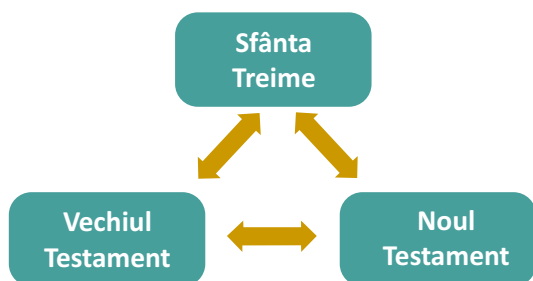
La Buna Vestire, arhanghelul îi spune Sfintei Fecioare Maria: „*Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema*” (Luca 1, 35).

La Botezul Domnului, Duhul Sfânt Se pogoară în chip de porumbel, iar Tatăl mărturisește din cer, zicând despre Iisus Hristos: „*Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit*” (Matei 3, 16-17). Sfânta Treime este mărturisită la Schimbarea la față pe Muntele Taborului și după Învierea Sa, când Mântuitorul Hristos îi trimite pe ucenici la propovăduire: „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh*” (Matei 28, 19).

Sfânta Treime a fost propovăduită și de către Sfinții Apostoli. Sfântul Ioan Evanghelistul spune lămurit: „*Trei sunt Care mărturisesc în cer: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh și Aceștia Una sunt*” (1 Ioan 5, 7), iar Sfântul Apostol Pavel, îi binecuvântează pe locuitorii din Corint prin cuvintele: „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!*” (2 Corinteni 13, 13).

• Să înțelegem textul!

Enumeră momente ale descoperirii Sfintei Treimi în istoria biblică, utilizând pictograma de mai jos.



Botezul Domnului



Sfânta Treime

• Știați că...?

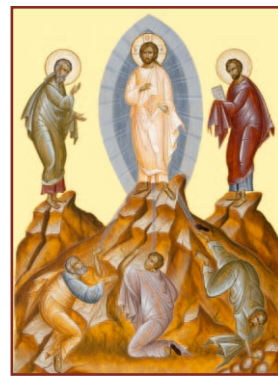
- În calendarul creștin-ortodox, sărbătoarea Sfintei Treimi se prăznuiește în a doua zi după Rusalii?
- Există trei religii monoteiste: iudaismul, creștinismul și islamismul?
- Dintre cele trei religii monoteiste doar creștinismul își manifestă credința într-un singur Dumnezeu întreit în Persoane?
- În 2006 Banca Națională a României a pus în circulație o monedă de argint, dedicată Bisericii de la Densuș, pe care se află icoana Sfintei Treimi?

Să exersăm!

1. Identifică valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:

- a. Dumnezeu S-a revelat treptat de-a lungul istoriei. A/F
- b. Taina Sfintei Treimi este ușor accesibilă înțelegerii omului. A/F
- c. La stejarul Mamvri Avraam a avut ca oaspeți trei oameni obișnuiți. A/F
- d. Sfânta Treime S-a arătat la Botezul Domnului Hristos. A/F
- e. Sfânta Treime a fost propovăduită de către Sfinții Apostoli. A/F

2. Descoperă în icoanele de mai jos teofanii ale Sfintei Treimi:



3. Explică necesitatea descoperirii Sfintei Treimi în Noul Testament, deși existau mărturii încă din Vechiul Testament.

4. Realizează o dezbatere cu titlul: „Lumea – darul lui Dumnezeu pentru om”. Pornește de la următoarele afirmații: *natura este darul lui Dumnezeu / natura este sursă de îmbogățire*. Argumentează pro și contra cu referire la cele două afirmații.

5. Audiază și învață, împreună cu profesorul de Religie, următoarea cântare de la Sfânta Liturghie:

„Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot. Plin este cerul și pământul de
mărirea Ta. Osana întru cei de sus Bine este cuvântat Cel ce vine
întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!”

Activitate practică

Sfânta Treime în iconografia ortodoxă

- 1. Analizează cu ajutorul profesorului de Religie, icoana Sfintei Treimi;
- 2. Urmărește, în analiza ta, următoarele elemente: modul de reprezentare a Sfintei Treimi, culoarea veșmintelor fiecărei Persoane, alte detalii ale icoanei;
- 3. Descrie oral icoana, incluzând elementele analizate.